

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	21134 - Itineraris Culturals i Naturals / 1
Titulació	Grau de Geografia - Tercer curs Grau de Geografia (Pla 2009) - Tercer curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Miquel Àngel Coll Ramis	16:00	18:00	Dimecres	01/09/2019	30/06/2020	Despacho
<i>Responsable</i> miquelangel.coll@uib.es						40 (Beatriu de Pinós)

Contextualització

Itineraris Culturals i Naturals és una assignatura optativa per al Títol de Grau en Geografia, que inclou aspectes de geografia física i de geografia humana. L'assignatura introdueix al coneixement, l'anàlisi i la interpretació del territori. Els objectius es centren en conèixer i donar a conèixer els aspectes que defineixen el territori, a partir de diversos centres d'interès.

L'assignatura ofereix una visió del patrimoni cultural i natural com a recurs turístic, a partir d'un caràcter transversal i un plantejament interdisciplinari. Els continguts es treballaran des de l'àmbit de la Geografia, des d'una perspectiva eminentment pràctica, amb l'objectiu de dotar a l'alumne d'una base teòrica, metodològica i pràctica -integrant els recursos que ofereixen les TIC-, que li permetin treballar la planificació turística i en el disseny de productes turístics, específicament, itineraris que integrin els elements del patrimoni cultural i natural. La transformació dels recursos patrimonials en productes turístics es fonamentarà amb la valorització del patrimoni i la contribució al desenvolupament local, sempre en base a criteris de sostenibilitat i conservació, i a dotar de recursos a l'alumnat encaminats a la consolidació del turisme cultural a les Illes Balears. L'assignatura està dirigida als alumnes que desenvoluparan el lloc de feina tant en l'àmbit de l'administració pública com en consultores relacionades amb el turisme o el desenvolupament local.

Requisits

Guia docent

Essencials

L'assignatura s'imparteix en català.

Competències

Específiques

- * CE-10 Aplicar conceptes, tècniques i coneixements geogràfics per solucionar problemes, propiciar el desenvolupament, crear riquesa i millorar la qualitat de vida de les persones a través de la planificació sectorial pública i privada, l'ordenació del territori, la prevenció de riscos, la conservació i les polítiques de sostenibilitat i igualtat.
- * CE-11 Conèixer i aplicar els conceptes, mètodes i instruments que permetin la gestió responsable dels recursos naturals, la protecció del medi ambient i l'ús sostenible del territori de manera compatible amb la satisfacció responsable de les necessitats creixents de recursos.
- * CE-12 Ser capaç d'adquirir coneixements, comprensió i diversitat d'enfocaments d'altres disciplines i aplicar-les en un context històric i social.

Genèriques

- * CG-4 Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions de qualsevol dels camps temàtics de l'àmbit geogràfic o afins a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

Itineraris Culturals i Naturals. Temari

1. Interpretació del patrimoni.

- 1.1. Aproximació introductòria al concepte de patrimoni
- 1.2. Aproximació a la interpretació: orígens, definicions i components fonamentals.
- 1.3. Característiques i objectius de la interpretació.
- 1.4. Equipaments interpretatius.
- 1.5. Mitjans interpretatius.
- 1.6. El procés de comunicació en la interpretació.
- 1.7. La interpretació com a instrument de gestió.
- 1.8. La planificació interpretativa.

2. Itineraris interpretatius.

Guia docent

- 2.1. Aproximació conceptual.
 - 2.2. Planificació i disseny dels itineraris interpretatius.
 - 2.3. Itineraris interpretatius autoguiats.
 - 2.4. Itineraris interpretatius guiats.
 - 2.5. Avaluació dels itineraris interpretatius.
 - 2.6. L'adaptació dels itineraris interpretatius a les persones amb discapacitat.
- 3. Patrimoni cultural i natural.**
- 3.1. Els conceptes. Definició i classificació.
 - 3.2. Dinàmiques entre patrimoni i turisme.
 - 3.3. El patrimoni natural i cultural de les Illes Balears: els seus itineraris.

Metodologia docent

Itineraris culturals i naturals és una assignatura optativa que parteix del supòsit que els alumnes han aconseguit un alt grau d'autonomia amb la gestió del temps i de l'autoaprenentatge. Així mateix, és una assignatura que es basa en plantejaments i continguts essencialment pràctics. Per ambdós motius, la metodologia de l'ensenyament serà fonamentalment basada en sessions teòriques i pràctiques, que consistiran en sessions a l'aula com en sortides de camp. A partir d'aquestes sessions, es potenciarà el treball autònom i en grup dels estudiants. Finalment, es tindrà en compte, de manera molt significativa, l'actitud de l'alumne a cada una d'aquestes modalitats. S'estableixen dues metodologies: la metodologia ordinària (Itinerari A) i la metodologia extraordinària (Itinerari B). Per poder-se acollir a l'itinerari B els alumnes hauran de reunir alguna de les següents condicions, debudament acreditades: -Estar treballant, com a mínim a la meitat de la durada màxima de la jornada ordinària de treball. -Estar afectat per una discapacitat física, sensorial o psíquica, en un grau igual o superior al 33%. -Tenir 45 anys o més. -Estar en situació de protecció a la família. -Trobar-se en altres situacions extraordinàries que l'òrgan competent valori. Per poder realitzar l'itinerari B, l'alumne haurà de signar un contracte acadèmic amb el professor dins les dues primeres setmanes en que s'imparteix l'assignatura, en el qual s'establiran les condicions de presencialitat, activitats i avaluació.

Activitats de treball presencial (1,8 crèdits, 45 hores)

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Les classes teòriques tenen com a finalitat l'exposició dels fonaments teòrics dels continguts del programa per part del professor. Els temes seran tractats en connexió amb la situació actual, i, juntament amb els textos de referència, s'introduirà l'anàlisi de lectures específiques d'actualitat, que serviran per fixar els coneixements i competències previstes, i facilitar als estudiants el seguiment de les classes pràctiques i el desenvolupament del treball autònom. L'assistència de l'alumne és obligatòria, i es tindrà en compte la seva actitud participativa i la disposició a l'estudi.	20
Classes pràctiques	Pràctiques d'aula	Grup mitjà (M)	La finalitat de les classes pràctiques consisteix en l'aprenentatge per part de l'alumne de la planificació i disseny	3

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
			d'itineraris culturals i naturals, basats en un plantejament interdisciplinari. La metodologia consistirà en presentar les eines i recursos de planificació i gestió del producte turístic, introduint també les TIC. Es presentaran i analitzaran exemples existents i l'oferta actual dirigida al turisme, tant a l'àmbit de les Illes Balears com de fora.	
Tutories ECTS	Tutories	Grup petit (P)	Activitats d'orientació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge i elaboració de treballs. Durant el curs es realitzaran tres tutories que tendran caràcter obligatori i es valorarà l'actitud participativa i els avanços en el treball.	3
Avaluació	Exposició treballs	Grup mitjà (M)	Cada alumne exposarà oralment davant la classe el treball pràctic que haurà realitzat sobre un itinerari cultural o/i natural a l'àmbit de les Illes Balears.	5
Avaluació	Proves escrites	Grup gran (G)	Es durà a terme dues proves escrites, una sobre els blocs temàtics 1 i 2, i una altra sobre el bloc temàtic 3. Inclourà la matèria explicada a les classes teòriques, treballada a les pràctiques i aspectes de les sortides de camp. Les proves constaran de preguntes de resposta breu, que poden incloure el comentari de textos, imatges, mapes, etc. En cas de no superar aquests exàmens l'alumne podrà recuperar-ne la matèria en el període d'avaluació complementària o extraordinària.	4
Altres	Sortides de camp	Grup mitjà (M)	Es realitzaran sortides de camp, que tenen com a objectiu l'estudi i el coneixement dels elements del patrimoni cultural i natural de les Illes Balears i l'aplicació pràctica de la metodologia de disseny d'itineraris. Tendran caràcter obligatori. En la realització del treball, l'alumne haurà d'aplicar les pautes metodològiques establertes a les sortides i a les classes pràctiques.	10

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informarà els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (4,2 crèdits, 105 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Exàmens	Estudi dels continguts de l'assignatura per a superar els exàmens, tant de la matèria teòrica explicada a classe com dels continguts treballats a les classes pràctiques.	55
Estudi i treball autònom individual	Treball	L'alumne elaborarà un treball, que serà original, i consistirà en el disseny i planificació d'un itinerari, sempre en el marc de les Illes Balears. En aquest document es posaran en pràctica els coneixements, habilitats i procediments exposats a les classes magistrals, pràctiques i sortides de camp. Es disposarà de materials facilitats pel professor i del seu assessorament en les tutories previstes. El treball s'entregarà per escrit i s'exposarà oralment davant la classe.	50

Guia docent

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'assignatura s'avaluarà seguint l'itinerari A o l'itinerari B:

Itinerari A. La modalitat d'avaluació és continua, de manera que si un alumne va superant les proves o exercicis que ha de realitzar, a l'acabar el període lectiu tindrà l'assignatura aprovada amb la qualificació que hagi obtingut. La puntuació màxima que podrà obtenir un alumne és l'equivalent a 10. La puntuació s'ha d'obtenir de les tres modalitats d'avaluació: a) les proves objectives que avaluen l'adquisició dels continguts teòrics i pràctics, b) la presentació del treball entregat i exposat a l'aula que avalua els coneixements adquirits i la metodologia, i c) l'avaluació de les actituds i aptituds de l'alumne, així com de les seves aportacions crítiques. Tipologia de les proves:

a) Proves que avaluen l'adquisició dels continguts teòrics i pràctics. Els continguts teòrics són avaluats a partir de dues proves objectives escrites. Per aprovar aquesta part i perquè faci promig amb la resta, s'han d'aprovar per separat cada una de les dues proves, amb una puntuació mínima de 4 sempre i quan la mitjana de les dues proves sigui igual o superior a 5. Aquest apartat representa el 60% de la qualificació final i és recuperable. En cas que l'alumne no superi un o els dos parcials, podrà examinar-se novament de la matèria corresponent en el període d'avaluació complementària o en l'extraordinari que estan fixats en el calendari acadèmic.

b) Proves que avaluen les habilitats pràctiques i metodològiques. Aquesta activitat implica l'assistència obligatòria a les classes pràctiques i a les sortides de camp que es realitzaran. Serà obligatòria la presentació d'un treball original sobre un itinerari turístic en l'àmbit de les Illes Balears. Per a que faci mitjana el treball ha d'haver estat exposat davant els alumnes i entregat al professor, en format paper, en la data establerta. Aquesta part representa el 35% (25 % document escrit -recuperable- i 10 % exposició -no recuperable-) de la qualificació final.

c) Proves que avaluen les actituds i les aptituds. L'avaluació consistirà en el seguiment del treball de l'alumne a partir de les sortides de camp i les tutories d'assistència obligatòria, que s'establiran en el cronograma. Es considerarà l'evolució dels coneixements i la participació crítica de l'alumne. Aquest apartat representa el 5% de la qualificació final i no és recuperable.

Itinerari B. L'alumne haurà de signar un contracte acadèmic amb el professor dins les dues primeres setmanes en que s'imparteix l'assignatura, en el qual s'establiran les condicions de presencialitat, activitats i avaluació.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Guia docent

Pràctiques d'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	La finalitat de les classes pràctiques consisteix en l'aprenentatge per part de l'alumne de la planificació i disseny d'itineraris culturals i naturals, basats en un plantejament interdisciplinari. La metodologia consistirà en presentar les eines i recursos de planificació i gestió del producte turístic, introduint també les TIC. Es presentaran i analitzaran exemples existents i l'oferta actual dirigida al turisme, tant a l'àmbit de les Illes Balears com de fora.
Criteris d'avaluació	L'alumne elaborarà un treball, que serà original, i consistirà en el disseny i planificació d'un itinerari, sempre en el marc de les Illes Balears. En aquest document es posaran en pràctica els coneixements, habilitats i procediments exposats a les classes magistrals, pràctiques i sortides de camp. Es disposarà de materials facilitats pel professor i del seu assessorament en les tutories previstes. El treball s'entregarà per escrit i s'exposarà oralment davant la classe.

Percentatge de la qualificació final: 25%

Tutories

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Activitats d'orientació, seguiment i avaluació del procés d'aprenentatge i elaboració de treballs. Durant el curs es realitzaran tres tutories que tendran caràcter obligatori i es valorarà l'actitud participativa i els avanços en el treball.
Criteris d'avaluació	Assistència obligatòria a les tutories, fixades pel professor al cronograma, per tal de dur a terme el seguiment i control dels aprenentatges pràctics i metodològics al llarg del curs i del procés de redacció del treball.

Percentatge de la qualificació final: 3%

Exposició treballs

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Cada alumne exposarà oralment davant la classe el treball pràctic que haurà realitzat sobre un itinerari cultural o/i natural a l'àmbit de les Illes Balears.
Criteris d'avaluació	Cada alumne exposarà oralment davant la classe el treball pràctic que haurà realitzat sobre un itinerari cultural o/i natural a l'àmbit de les Illes Balears.

Percentatge de la qualificació final: 10%

Proves escrites

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Es durà a terme dues proves escrites, una sobre els blocs temàtics 1 i 2, i una altra sobre el bloc temàtic 3. Inclourà la matèria explicada a les classes teòriques, treballada a les pràctiques i aspectes de les sortides de camp. Les proves constaran de preguntes de resposta breu, que poden incloure el comentari de textos, imatges, mapes, etc. En cas de no superar aquests exàmens l'alumne podrà recuperar-ne la matèria en el període d'avaluació complementària o extraordinària.
Criteris d'avaluació	Es realitzaran dues proves objectives:

Guia docent

- Parcial 1: blocs 1 i 2

- Parcial 2: bloc 3

Percentatge de la qualificació final: 60%

Sortides de camp

Modalitat	Altres
Tècnica	Treballs i projectes (no recuperable)
Descripció	Es realitzaran sortides de camp, que tenen com a objectiu l'estudi i el coneixement dels elements del patrimoni cultural i natural de les Illes Balears i l'aplicació pràctica de la metodologia de disseny d'itineraris. Tendran caràcter obligatori. En la realització del treball, l'alumne haurà d'aplicar les pautes metodològiques establertes a les sortides i a les classes pràctiques.
Criteris d'avaluació	Control del seguiment d'assistència i participació.

Percentatge de la qualificació final: 2%

Recursos, bibliografia i documentació complementària

Per a l'assignatura Itineraris Culturals i Naturals no es disposa d'una obra única, convenientment actualitzada, que pugui rebre la consideració de manual de referència que abasti la totalitat dels continguts temàtics. Això no obstant, existeix una gran quantitat d'obres i de recursos a l'abast, el coneixement dels és també un objectiu de l'assignatura. Durant el curs es durà a terme l'actualització de dades i s'efectuaran indicacions i orientacions sobre la bibliografia, els recursos i la documentació complementària, així com l'aportació de bibliografia, recursos i materials sobre aspectes específics.

Bibliografia bàsica

GUERRA, F.J.; SUREDA, J.; CASTELLS, M. (2008). Interpretación del patrimonio. Diseño de programas de ámbito municipal. Barcelona: Editorial UOC.

LÓPEZ, J.A. (1999). Diseño de itinerarios en espacios naturales, en Viñals y Bernabé (eds.): Turismo en espacios naturales y rurales. Colección Libro Docente 99-4131. Universidad Politécnica de Valencia, pp. 213-228.

MORALES, J., Guía práctica para la Interpretación del patrimonio: el arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante. Sevilla: Consejería de Cultura. Junta de Andalucía, 2001

Bibliografia complementària

PICORNELL, C; RIOS, P; SUREDA, J (1987). Conèixer Palma. Palma: Ajuntament de Palma (Quaderns Cultura fi de segle ; 4).

VALERO, G (1992). Itineraris del centre històric de Palma. Palma: Ajuntament, Departament de Dinàmica Educativa (Palma, Ciutat Educativa. Monografies; 21).

VALERO, G (1992-1993) Camins i Paisatges: itineraris culturals per l'illa de Mallorca. Barcelona: R. i J. J. de Olañeta. 6 vols.

VALERO, G (2011) Guia del paisatge cultural de la Serra de Tramuntana. Palma: Consell de Mallorca; Leonard Muntaner, Editor.

Altres recursos

<http://www.unesco.org/>

Guia docent

<http://www.icomos.org/>
<http://ipce.mcu.es/>
http://www.conselldemallorca.net/sit/phistoric/index_es.html
<http://www.serradetrabantana.net/ca/>
http://culturapopularmenorca.cat/continguts/?page_id=199
<https://patrimonideivissa.wordpress.com/>
<https://www.interpretaciondelpatrimonio.com/es/>

